

I R O D A L O M.

Szentmártoni Kálmán. „János Zsigmond Erdélyi Fejedelem Élet- és Jellemrajza.“ Cristur 1934. Globus könyvnyomda Odorheiu 8° 357 old.

Az „Unitárius Irodalmi Társaság Dr. Ferenczy Géza elnök kezdeményezésére és az általa felajánlott 12,000 leu pályadíjra hirdetett pályázat eredményeképpen jelent meg ez a vaskos kötet, amely — bár első kidolgozásában nem nyerte el az egész pályadíjat — az eredmény kihirdetése után a bíráló figyelembevételére és az annak alapján eszközölt simítások és kiegészítések által tartalmában és formájában nemcsak megközelítette, hanem el is érte azt a célt, amelyet vártunk tőle. Azokból a fellegekéből, amelyek Forgách Ferenc elfogultsága s az utánna kritika nélkül dolgozó történetírók munkája folytán beárnyékolták az erdélyi történelemnek ezt a kimagasló alakját, most a maga szépségében, történelmi nagy hivatása betöltésében jelenik meg előttünk a János Zsigmond képe. Szentmártoninak sikerült megszerezni a bécsi volt császári és királyi házi- udvari- és állami levéltárnak János Zsigmondra és korára vonatkozó kiadatlan, gazdag anyagát, s ennek felhasználásával egészen új világításba helyezte a János Zs. lelki arculatát. Politikai, harci, közművelődési és vallási szereplésében egyaránt a maga kivállóságában áll előttünk ez a királyi sarjadék, akit a sors méltatlan üldözései nem csüggesztettek el, hanem még megedzettek fejedelmi küldetésére. Különösen ama kor vallásügyi viszonyainak a megrajzolásában állította az író János Zsigmondot oda, ahol van az ő igazán megérdemelt helye. Hogy azonban az elfogultságnak még a látszatát is elkerüljük ide iktatjuk Nyíró Józsefnek erre vonatkozó méltányoló megjegyzéseit. „Hogy mit tett ez a korán, alig 31 éves korában elhunyt uralkodó, annak teljes és kimerítő képét nyújtja Szentmártoni, aki azt a tohuvabohuszerű időszakot bámulatos tisztasággal, elelenséggel és hűséggel állítja elénk mindössze

nyolc fejezetben, de semmi ki nem marad, hanem minden lélekzet-állítóan él és hat, halad a végkifejlés felé tökéletes egységben, szerencsében és világosságban a pillanatról pillanatra változó és torlodó, egy egész nép élet-halál kérdését jelentő súlyos események láncolatán keresztül annak a beigazolására, hogy a János Zsigmond személyén és egyéniségén keresztül mentette meg ez a század a magyar nemzeti eszmét s a világon ő az első, ki biztosítja a vallás szabadságát s ezzel maga-magát és Erdélyt világtörténelmi jelentőségre emelte.“ (Keleti Ujság XVIII.-évf. 22 sz. 6 old.) Ennél szebb szavakkal nem fejezhetnők ki Szentmártoni művének értékét és jelentőségét. Dr. Ferenczy Géza főgondnok a pályatétel kitűzésével és jutalmazásával, Szentmártoni Kálmán a mű buzgó és tárgy iránt meleg szeretetet tanusító megírásával elévülhetetlen szolgálatot tettek az unitárius egyháznak és az egész erdélyi történelem-írásnak. A mű ára 120 leu. Kapható a szerzőnél (Cristur) és az Unitárius iratterjesztőnél. (Cluj, Liceul Unitarian.)

Erdő János. „A népfőiskola jelentősége népünk életében,“ 8°-rét 8 old.

Ujabb időben mind nagyobb figyelem fordul a falu és a nép kulturájának emelése felé. Ennek a célnak a szolgálatát kívánja biztosítani a népfőiskola, amely Dániában, Svédországban, Angliában, Németországban, Csehországban, Magyarországon és Ausztriában egy vagy más formában régebb idő óta létezik. Nálunk is ujabban minél többen kezdik belátni, hogy az elemi iskolai nevelés nem elég az általános műveltséghez, hogy az elemi iskolákon kívül is társadalmi uton pótolni kell az iskolai nevelés hiányait. Ezt a célt szolgálná a népfőiskola, melynek hivatása: kapcsolatot teremteni a nép és tudomány, a tömeg és a hivatásos tudósok között.

Ezeket a gondolatokat fejti ki és alkotja meg a fiatal szerző a kezünk alatt levő füzetben, melyben a mai oktatási rendszerünk hiányosságai mellett a szervezendő népfőiskolák különböző formáira azok lehetőségeire és tananyagára mutat rá kellő körültekintéssel. Soraiból a nép szeretete s az ifju lelkesedése sugárzik. Akik népünk boldogulását szívükön viselik, azoknak ajánljuk e kis füzet olvasását és gondolatainak megvalósítását.

K Ü L Ö N F É L É K .

A „Keresztény Magvető“. Folyóiratunk jelen füzeté a 66-ik kötetet nyitja meg. Ez a 66 kötet 74 év szellemi termékeit foglalja magában. Az első kötet 1861-ben jelent volt meg. Azóta sok szép napot, de zavaros és viharos időköt is élt át, azonban kitüzött céljától: a szabadirányu kereszténység szolgálatától, soha nem tért el. Ezen a régi uton kíván haladni a jövőben is. Éppen ezért tért szentel minden olyan irányu dolgozatnak, ami az egyetemes kereszténység haladását, különösen az unitárizmus fejlődését és építését szolgálja. Ebből következik, hogy mindazoknak, akik a tiszta evangéliumi szellem ápolását s a gyakorlati életben való terjedését szivükön hordozzák, nemcsak olvasniok, hanem érte bizonyos áldozatot hozni is kötelességük. Testvéri szeretettel kérjük azért olvasóinkat, hogy idő és fáradság kiméltése szempontjából is hátrálékait rendezni, s az új év alkalmából előfizetéseiket megújítani sziveskedjenek, hogy a jelen válságos idők megpróbáltatásain folyóiratunkat átvezethessük. Előfizetési ára Romániában 200 lej, mely összeg Hadházy Sándor címére (Cluj, Liceul Unitarian) küldendő. Magyarországon 8 Pengő, ami az Országos Központi Hitelszövetkezethél (Budapest V. Nádor u. 22 sz.) fizetendő be. Szerk.

Kossuth és az unitárizmus. Unitárius körökben ismeretes az a tény, hogy Kossuth Lajos 1884 március 18-án egy terjedelmes levelet irt Turinból Kovács Jánosnak, a kolozsvári unitárius főgimnázium akkori igazgatójának, aki amerikai útja alkalmából a turini remete előtt sok régi emléket ujitott fel, s a többek között édes anyjának ott talált arcképét is felajánlotta. A történelmi jelentőségű levélnek az unitárius vallásra vonatkozó részletét aktuálításánál fogva fölujtjuk olvasóink emlékezetében. A többek között ezeket írja: „Nem habozom bevallani, hogy az unitárius hitvallásnak volnék hajlandó legterjedtebb s legtovább tartó jövendőt ígérni és pedig azért, mert a fősulyt nem transcendentális speculatiókra, melyeknek eredete az indus védákra vezethető vissza, (Trimourti) nem mysticus